

tangata matau o te iwi Maori i te hiahia kia whakapakehatia ratou. Ko nga tangata i tino whiwhi ki nga matauranga o te pakeha, ko ratou nga tino tuturutanga o te iwi Maori ina tirohia o ratou mahara bohonu. Ko te tangata e tino miharotia ana e te iwi pakeha, ko taua momo tangata matau, e hoki nei ona whakaaro ki te hapai i te iwi nui tonu.

Ko tenei momo tangata i a au nei, i akona ki te whakatipu i te hunga e tukuna mai nei ki nga kura nunui, i runga i nga kaupapa totika o enei ra. E ki ana ahau, nui atu te he o nga pakeha tuatahi i tahuri nei ki te wawahi, ki te turaki ki raro, i nga whakahaere tuturu a te iwi Maori. I tae ahau ki Parihaka inaiatata ake nei. Rokohanga atu e ahau kua ururuatia etahi wahi, kua tupuria hoki e te tataratoua, a kua kore hoki he tangata. Kore rawa ahau i kite i tetahi whare i hanga maoritia, kore rawa hoki he rakau whakairo. Kaore i roa ahau e matakitaki ana, kahoki i runga i te ngakau tangi, i te whakama hoki. He hokinga no aku mahara ki te 50tau ka taha nei i kii ai a Parihaka i te tangata, i tangi ai ahau; a na taku mohio na nga kai-whakahaere pakeha i wawahi a Parihaka i whakama ai ahau. Tera ano nga pohehetanga o tetahi taha, o tetahi taha, engari hei te wai a tatou tamariki tera e nui ke atu a ratou mihi mo Te Whiti-o-Rongomai, te tangata moemoea, i nga mihi mo nga mano tini o te pakeha i haere mai nei ki te hopu i a Te Whiti i roto i tana pa.

Kua taha era ahuatanga kei muri. Kua timata te mohio o te pakeha o tenei wa he tino taonga nga ahuatanga o te Maori i takatakahia nei e ia i Taranaki me era atu wahi. Kei te kaha te Kawanatanga ki te whakatikatika haere i nga mate o era wa. Engari me kaha hoki te iwi Maori ki te awhina haere. Ka taea ranei te whakahou o nga tikanga papai a te Maori ka ngaro nei? Ka taea ranei te whakahoki o te Maori ki nga kaupapa Maori tuturu? Me apiti atu ko nga mahi a te pakeha e tika ana hei awhina atu i te kaupapa Maori. Ma tenei ahuatanga e kore ai te iwi Maori e ngaro. Ki taku titiro koinei te kaupapa o nga whakahaere a Ngati Porou. Kei te whakauru haere nga mahi ahu-whenua, ki nga waiata, ki nga ngahau, me nga tikanga tuturu a te iwi Maori. Tera etahi iwi o te ao, kaore nei i tau hei taka kai mai ma te iwi Maori, kua ora i runga i era kaupapa. I te pito ki te Hau-a-uru o Awherika, i raro ano i te haki o Ingarangi, tera tetahi iwi Maori kua ora, he mea whakahaere i runga tonu i a ratou tikanga tawhito, me nga whakahaere o te ao hou hei awhina haere.

Kaore he mahi i ko atu i tenei hei whawhatanga ma tetahi tamaiti matau o te iwi Maori. He tino mahi ma te rangatira, kaore ma te pononga. He mahi taumaha, a me whakakoromeke e ia ona hiahia ake, me penei te manawanui me ana tipuna tohunga o te iwi Maori, ka rite ai ia mo taua turanga. Me apiti e ia te maramatanga o nga tohunga Maori, ki nga matauranga o te ao hou o te pakeha. Me mohio ia, ko tetahi putake mai o te kaha o te iwi pakeha (ahakoa nga ngoikoretanga e mohiotia nei) kei to ratou whakaaro nui ki te awhina haere i te hunga e ngoikore ana.

(Taria te nama 2.)